
ĎAKUJEME.

V mene detí ulice, chudobných a opustených mladých,
ktorí môžu byť viac milovaní... a spokojnejších dospelých,
ktorých život môže mať hlbší zmysel....
pretože vo všetkých kútoch sveta je väčší hlad po láske
ako po chlebe.

ISBN 978-80-971274-6-6

9 788097 127466 >

Vydalo: SAVIO o. z., Miletíčova 7, 821 08 Bratislava • prvé vydanie, Bratislava 2013
Zostavili: Magdaléna Bachanová a tím Savia • Textová spolupráca: Barbora Okruhľanská
fotky: archív Savio, misijní dobrovoľníci, Halanová a Laurinc • Grafické spracovanie: Tomáš Miško
Tlač: ProfiPrint, s.r.o.

Neprešlo jazykovou úpravou.

deti ulice

VYPLŇME TO PRÁZDNE MIESTO

OPUSTENÍ MLADÍ, DETI ULICE

vyplňme prázdne miesta v ich živote

«V jeden daždivý májový večer zaklopal na naše dvere pätnásťročný chlapec. Bol celý zmoknutý a skrehnutý. Pýtal si kúsok chleba a nejaký kútik na spanie. Moja matka ho priviedla do kuchyne k ohnisku. Medzitým som sa ho spýtal, či chodí do školy, či má príbuzných a čo robí. Povedal mi: „Som úbohá sirota. Prichádzam z Valsesie a hľadám si prácu. Mal som tri líry, ale už som ich minul, a prácu som nenašiel. Nemám už nič a nikoho“. „A teraz kam chceš ísť?“ „Neviem. Prosím vás, nechajte ma tu u vás niekde v kútiku prenocovať“. Ticho sa rozplakal. Aj moja matka plakala a ja som bol tiež veľmi dojatý».

Týmto stretnutím, ktoré don Bosco opisuje vo svojich Spomienkach, sa začalo saleziánske dielo pre tých najchudobnejších. Ich domovom aj dnes je často len ulica. Ich prácou je pretĺkanie sa zo dňa na deň a ich budúcnosťou je často beznádej. Také sú deti ulice. Deti, ktoré nemajú nikoho a čakajú, či sa nájde niekto, kto vyplní to prázdne miesto.

Aj my saleziáni a saleziánska rodina dnes hľadáme na mladých s veľkým záujmom a zvlášť sa sústreďujeme na otázku výchovy. Dobrá výchova je možná len tam, kde je prítomný múdry vychovávateľ. Každý mladý človek potrebuje človeka, ktorý mu ponúkne svoj čas, svoje počúvajúce srdce. Potrebuje, aby tak ako don Bosco, sa ho niekto ujal, aby niekto vyplnil to prázdne miesto. Aby im ukázal na dobrého Boha, ktorý svojou láskou sprevádza a predchádza každého človeka. Potrebujú nových misionárov.

Prostredníctvom tejto publikácie vám predstavujeme práve svet detí ulice z Kene, Južného Sudánu, Angoly a Azerbajdžanu. Ich skutočné príbehy nás vovádzajú do témy saleziánskej výchovy, ktorej don Bosco venoval celý svoj život. Túžime ňou upozorniť na hodnotu výchovnej prítomnosti pre každého mladého človeka bez rozdielu. Mladí na celom svete sú v podstate rovnakí. Je jedno v akej krajine žijú a či majú trendy elektroniku vo vrecku alebo zaspávajú so strachom o svoje topánky, spája ich tá nevysslovená túžba stretnúť niekoho, kto ich bude učiť umeniu života.

V pôstnej aktivite Tehlička pre deti ulice vás pozývame:

- sa viac stretávať s Bohom v modlitbe, práve v modlitbe za opustené deti,
- zrieknutím sa práve niečoho, kde radi trávime čas, aby sme ho mohli venovať iným
- službe mladým, najmä tým, že s nimi budeme tráviť viac času. Vo vedomí tejto hodnoty, podporíme verejnú zbierku (almužna) pre Deti ulice v Angole, Keni, Južnom Sudáne a Azerbajdžane.
- spoločne sa lepšie pripraviť na príchod relikvie don Bosca v apríli tohto roku tým, že budeme zapálenými nositeľmi jeho odkazu a pozývať do neho aj ďalších.

Sme presvedčení o tom, že tento čas milosti, keď relikvia dona Bosca bude putovať Slovenskom, nás povzbudí vyjsť von šíriť vďačnosť za jeho život a poslanie Aby čím viac opustených mladých našlo niekoho, kto vyplní to prázdne miesto v ich živote.

Peter Jacko SDB, zodpovedný za misijnú animáciu

DETI ULICE

Deti ulice túžia po prijatí, trvalých hodnotách a ľudskej podpore. Túžia byť chcené a milované, ako jednotlivci, ktorí majú právo viesť hodnotný život.

Tradičný sociálny model

Deti a celkovo odovzdávanie života – je v africkej kultúre niečo veľmi cenné. Je to budúcnosť rodiny a celého rodinného zväzku, kmeňa, ktorý sa spolupodieľal na zodpovednosti za život a výchovu detí. V posledných desaťročiach sa tieto podporné systémy rozpadli.

PRÍČINY ODCHODU DETÍ NA ULICU

- **Kolonializmus** - Cez zavedenie dane na hlavu boli všetci muži prinútení odísť od rodiny za prácou do miest, kde pracovali v továrňach koloniálnych mocností. Tým sa na jednej strane rozpadli rodinné zväzky, na druhej strane muži nadväzovali v mestách nové známosti, z ktorých sa rodili deti. O tieto deti sa však nestarali, lebo ich príjem smeroval k ich pôvodnej rodine.
- **Životné podmienky detí** - Deti ulice väčšinou pochádzajú z krajov spoločnosti, pre ktoré sú typické: preľudnenie, chýbajúce súkromie, chýbajúce hygienické zariadenia a nedostatočná infraštruktúra. Deti nemajú žiadny priestor na oddych, rozvíjanie sa.
- **Školský systém** - Učitelia často pošlú deti domov, aby prišli s peniazmi, rodičia ich vyženú do školy s tým, že peniaze pošlú neskôr... bitka... únik na ulicu.
- **HIV/AIDS** - Zvyšujúci sa počet HIV pozitívnych rodičov, zomierajúcich na aids → zvýšenie chudoby. Strata zamestnania u chorého rodiča → nutnosť presťahovať sa do slamu. Deti boli často nútené starať sa o chorého rodiča a byť svedkom jeho smrti v nesmierne utrpení s takmer nulovou zdravotníckou starostlivosťou.
- **Slobodné matky** - Matka je chudobná, žije z ruky do úst. Otec nie je prítomný alebo podľadol závislosti na alkohole. Sú vyhnaní zobrať, alebo utečú z tejto situácie a končia na ulici.
- **Zneužívanie detí** - Výchova s bitkou, zlá výživa, nehygienické podmienky. Ale aj detská prostitúcia sprostredkovaná matkou, šikana políciou, frustrácia rodičov, všeobecný pocit bezmocnosti a beznádeje, učitelia, ktorí sa uchylujú k rôznym formám násillia a utláčania - od telesných trestov až po sexuálne zneužitie.
- **Nezamestnanosť** - Väčšina pôvodných rodičov je bez práce. Alebo príjem z práce rodičov nepostačuje na užitvenie celej rodiny.

Ak sa stretnú spolu viaceré faktory, považujú deti život na ulici za lepšiu alternatívu k ich dovtedajšiemu životu.

KTO SÚ DETI ULICE?

Na ulici žijú deti vo veku od 3 rokov až do dospelosti, ale väčšinu z nich tvoria deti a mladí vo veku od 6 do 17 rokov. Delia sa o ulicu s obchodníkmi a žobrákmi, nezamestnanými, dennými námedzníkmi a prostitútkami.

Donedávna sa rozlišovali tri skupiny detí:

- children on the street - udržiavajú pravidelný kontakt so svojou rodinou, ale celé dni tráva mimo nej, najčastejšie kvôli živobytiu
- children in the street - majú menej pravidelný kontakt s členmi svojej rodiny, utekajú od rodiny
- children of the street - nemajú už žiadnu rodinu alebo s ňou prerušili akýkoľvek kontakt

Medzitým pribudla v Nairobi ďalšia kategória:

- children for the street - sú to deti, ktoré sa narodili na ulici a nepoznajú žiadny iný život, ku ktorému by sa mohli vrátiť (street families).

Deti ulice sú úplne odkázané samé na seba a bez akejkoľvek podpory dospelých vedú každý deň znovu a znovu svoj boj o prežitie. Keď sa ráno zobudia, nevedia, odkiaľ získajú nasledujúce jedlo, alebo či budú vôbec niečo jesť. Paradoxne je táto situácia, v porovnaní s tým, čo prežívali predtým, určitým zlepšením.

Ich **zdravie** je neustále ohrozené. Ich sprievodcom sú podvýživa, násilie, zneužitie, drogy. Často majú rany po bitkách nožom, rôzne parazity,

sexuálne prenosné choroby. Následkom rôznych bitiek (s políciou, pouličných bitiek) môžu byť trvale telesne postihnutí, následkom užívania drog aj mentálne zaostalé.

Nakoľko ich policajti, strážnici, obchodníci, majitelia reštaurácií a pod. ich neustále vyhánajú, majú ľahký a nepravidelný **spánok** a často menia **miesto**. Uchylujú sa ku smetiskám, kde sa prikrývajú igelitom, do vrakov áut, latrín, vchodov domov, parkov, rúr kanálov... Väčšina ich však prespáva vo voľnom priestranstve, kde sú vystavené chladu a dažďom.

Keďže **vzdelanie** predstavuje účasť a prijatie, veľký počet detí ulice túži chodiť do školy. V normálnych školách sa však cítia menejcenné, druhé deti sa im často vysmievajú kvôli im roztrhaným šatám, chýbajúcim školským pomôckam a pachu. V štátnych školách ich prezývajú „chokora“, čo znamená odpad.

Prostitúcia je súčasťou života dievčat na ulici. Predávajú sa za posteľ na jednu noc, ak nie sú zneužití chlapcami ulice alebo klientmi, ktorí „zabudnú“ zaplatiť. Sex je často protislužbou za ochranu skupinou detí ulice. U chlapcov nie sú dievčatá s určitými výnimkami vysoko cenené. Často sú malí chlapci nútení staršími chlapcami k homosexuálnym praktikám. Tragické na tom je, že mnohé deti odišli kvôli sexuálnemu zneužívaniu na ulicu, kde toto v iných formách pokračuje ďalej. Tak ich naďalej ohrozuje HIV/AIDS.

Etnické konflikty nie sú v Afrike ničím nezvyčajným. Preto je prekvapivé, že tento jav sa nepremietol do života detí ulice. Viacerí sa domnievajú, že tvrdý život, ktorý spolu zdieľajú odsúva etnické predsudky a vytvára medzi deťmi solidaritu.

PREŽITIE NA ULICI

Ulica je ich bydliskom a pracovným miestom zároveň. Príležitostná práca je popri žobraní najdôležitejším zdrojom príjmov.

Väčšina detí pracuje v priemere 6-14 hodín denne. Peniaze používajú na nákup jedla, hazardné hry a drogy, ako aj na podporu rodiny v slame. Určité všímné platia strážnikom, ktorí ich nechajú prenocovať vo vchodoch domov alebo v záhrade.

Žobranie je úlohou mladších detí do približne 14 rokov (staršie už nedokážu vyvolať dostatočný súcit a živia sa skôr príležitostnou prácou). Pritom sa pokúšajú umiestniť na strategické miesta, ako sú supermarkety, hotely alebo autobusové zastávky.

Príležitostná práca: Deti sa pokúšajú pretĺcť ako pouliční predavači, umývači áut, čističi topánok, niektorí pracujú ako „parking boys“ (pomáhajú nájsť šoférom miesto na parkovanie), ďalší nosia náklady z trhu do matatu, zbierajú papier alebo umelú hmotu, aby ich predali recyklačným firmám alebo prehľadávajú smetiská, kde hľadajú zvyšky jedál alebo ešte použiteľné veci. Deti, ktoré sa živia príležitostnou prácou predstavujú priamu konkurenciu pre dospelých, ktoré sa ich snažia rozličnými spôsobmi zdiskreditovať.

„Zamestnanci“: V Keni nie je nezvyčajné, že bohaté rodiny zamestnávajú pomocný personál ako pomocníkov v domácnosti, záhradníkov alebo strážnikov. Niektorí z nich zamestnávajú aj dieťa ulice, pričom dohoda sa uzatvára na týždennej alebo mesačnej báze. Dieťa dostane jedlo, miesto na spanie a príležitostne nové oblečenie. Avšak úplná závislosť detí od ich zamestnávateľa vedie k ich zneužívaniu, ako je napr. zadržanie mzdy, telesné tresty a pri dievčatách očakávanie, že im budú k dispozícii aj na sexuálne služby.

zdroj: materiály od eRka

angola

rozloha: 1 246 700 km² (25-krát väčšia ako SR)
počet obyvateľov: 16 miliónov (takmer 3-krát viac ako SR)
hlavné mesto: Luanda
úradný jazyk: portugálčina
index ľudského rozvoja (HDI): 0,486
(148. pozícia zo 187 krajín, SR je na 35. pozícii)
štátne zriadenie: republika
prezident: José Eduardo dos Santos
mena: kwanza
národné motto: Virtus Unita Fortior (V jednote je sila.)
vývoz: ropa, diamanty, železná ruda, mramor, káva, sisal, bavlna, drevo, ryby

REALITA ANGOLY

Hoci Angola získala v roku 1975 nezávislosť, občianska vojna medzi MPLA (podporovanou Sovietskym zväzom a Kubou) a FNLA a UNITA (podporovanými Juhoafrickou republikou, Veľkou Britániou a USA) trvala ešte mnoho rokov. V roku 1991 bola síce podpísaná mierová dohoda, no výsledky prezidentských a parlamentných volieb, ktoré sa vzápätí uskutočnili a z ktorých vzišla ako víťazná strana, UNITA neuznala. V krajine tak opäť prepukla vojna. Táto trvala do roku 1995, kedy bola podpísaná tzv. „Lusacká dohoda“ o komplexnom programe obnovenia mieru a demokracie v krajine. Zásady dohody však neboli dodržiavané a vojaci UNITA pokračovali v partizánskom spôsobe boja vo viacerých častiach krajiny a v pohraničných oblastiach. Dvadsaťsedem rokov trvajúca občianska vojna sa skončila 4. apríla 2002 podpísaním „Memoranda o porozumení“ v Luande. Od tohto dňa sa datuje nová etapa dejín Angolskej republiky.

V krajine sa začali vo veľkej miere angažovať rôzne medzinárodné organizácie ako aj mimovládne inštitúcie. Ich primárnym cieľom bolo poskytnutie nevyhnutnej humanitárnej pomoci pre obyvateľov, ktorí boli nútení kvôli vojne opustiť svoje domovy. Rozvojové projekty po skončení občianskej vojny boli zamerané hlavne na obnovu hospodárstva, sociálneho systému a infraštruktúry.

Napriek intenzívnej snahe medzinárodného spoločenstva pomôcť Angole postaviť sa na vlastné nohy, nedostatky je možné nájsť skoro vo všetkých základných pilieroch štátu – verejná správa, zdravotníctvo, školstvo, služby a obchod atď. Od roku 1999 verejní činitelia Angoly spolupracujú s Medzinárodným menovým fondom pri projektoch zameraných na uskutočňovanie reforiem a otváranie trhu. So svojím relatívne rozvinutým priemyslom a poľnohospodárskym potenciálom je Angola považovaná za najperspektívnejšiu krajinu čierneho kontinentu. Stále však pretrvávajú niektoré prekážky rozvoja, ako napríklad neschopnosť strategického plánovania, nedostatok vzdelaných učiteľov, stav zdravotníctva, korupcia...

HODNOTY A TRADÍCIE ANGOLSKEJ SPOLOČNOSTI

Príbuzenské vzťahy sú medzi Angolčanmi veľmi dôležité a majú zásadný vplyv v obchode, napríklad pri rozdeľovaní objednávok. Pohlavie pritom na obchod nemá podstatný vplyv. Veľmi rešpektované sú tiež vzťahy medzi podriadeným a nadriadeným.

Hodnotový rebríček typického Angolčana vyzerá takto – Najdôležitejšou hodnotou je rodina, nasledujúcimi v poradí sú zdravie a finančné záležitosti a až na ďalších miestach sa nachádza zamestnanie a voľný čas.

Hudba i tanec sú neoddeliteľnou súčasťou angolskej kultúry už od dávnych dôb. Zohrávali nesmierne dôležitú úlohu pri rituáloch, ale aj pri iných príležitostiach. Akákoľvek slávnosť sa v minulosti vždy začínala tancom. Tradičné tance sprevádzala hudba bubnov a spev jednotlivcov i chóru. Tancovali pri bojoch, pri odchode mužov na lov a po návrate z neho, pri nástupe nového kráľa na trón, pri obriezke či pri pochovávaní dôležitých členov kmeňa. V období sucha dokonca domorodci tancom privolávali ži-votodarný dážď. V súčasnosti existuje v Angole mnoho hudobných i tanečných štýlov.

PROBLÉMY V ANGOLE

- Je tu nedostatok školských budov a učiteľov – až 40 % detí v školskom veku do školy nechodí.
- Ešte väčší nedostatok je nemocníc a lekárov, ktorí pracujú bez zdravotných sestier.
- Na 1. stupni sú učiteľmi aj žiaci 2. stupňa, na 2. stupni učia stredoškóľáci, na strednej škole maturanti. V škole sa vyučuje aj na tri smeny a v triede býva často vyše 50 žiakov.
- Školu prvého stupňa navštevuje 9 z 10 detí, do druhého stupňa sa dostane už len každý štvrtý žiak a iba každý dvadsiaty sa dostane až po začiatok strednej školy.
- Dievčatá sa musia starať o výchovu mladších súrodencov, nedostanú sa do školy, 80 % žien nevie čítať a písať.
- „Detskí vojaci“ – deti a mladí ľudia, ktorí bojovali v ozbrojených konfliktoch, sa nevedia uplatniť v súčasnom svete – nemajú vzdelanie, ani praktické zručnosti či pracovné návyky
- Deti často trpia podvýživou.
- Ak je voda prístupná, nevyhovuje zdravotným požiadavkám.
- Aj napriek tomu, že ľudia túžia po vzdelaní a medzinárodné organizácie budujú školy v chudobných štvrtiach (často pri smetiskách), angolská vláda investuje do školstva minimum.
- Splodiť dieťa je to najdôležitejšie, čo od syna rodičia vyžadujú, lebo dieťa je ten najväčší dar. No často sa stáva aj to, že im dieťa umiera pred očami od hladu.

KALA-KALA, FORMAČNÉ CENTRUM PRE CHLAPCOV Z ULICE, ANGOLA

Kala-Kala je centrum, ktoré vzniklo pred 5 rokmi z iniciatívy angolskej vlády pre rekupe-
ráciu chlapcov z ulice, ktorí v tej dobe začínali byť tŕňom v oku pri budovaní novej An-
goly. „Čistky“ sa diali aj omnoho rôznejšími násilnejšími spôsobmi, takže zrod centra
predstavoval veľmi perspektívnu a mnoho sľubujúcu alternatívu. Saleziáni v tomto
príbehu hrajú rolu dobrovoľníka, ktorý sa podujal opatrovať a riadiť nové centrum.
Finančné zabezpečenie prisľúbil štát, čo však tiež ostalo na pleciach chudáka dobro-
voľníka, keďže od začiatku štát svoj prisľub neplní. Doteraz sa dlh vlády vyšplhal na
stotisíce dolárov (viac ako 200 tis.dol.) čo malo za dôsledok prerušenie činnosti centra
počas mesiaca august.

Centrum za 5 rokov svojej existencie získalo istú rutinu a organizáciu, čím sa podobá
na zabehnutý mechanizmus ktoréhokoľvek dobre pracujúceho elektrického spotrebi-
ča. Centrum na svojej rozľahlej ploche zahŕňa pedagogickú časť – školu, 3 veľké diel-
ne; agronomickú časť – 2 veľké polia; priestory pre chov kôz, prasiat a obytnú časť –
ubytovne pre chlapcov, dobrovoľníkov, pedagógov. Taktiež sa tu nachádzajú športové
 ihriská a jedáleň.

Personálne obsadenie centra tvoria chlapci – internisti (91), zamestnanci (poľnohos-
podári, v kuchyni, v práčovni, upratovači, učitelia v škole a v dielnach, administratívni
pracovníci, vedenie) a dobrovoľníci. Všetci pracovníci od práčky až po riaditeľa, majú
okrem svojej funkcie aj ďalšiu mimoriadne dôležitú a náročnú úlohu – byť pre chlapcov
vychovateľmi. A takto sú vnímaní aj zo strany chlapcov.

Kala – Kala slúži na formovanie dieťaťa ulice, dieťaťa opusteného rodinou, dieťaťa
v kritickej situácii, aby sa stalo zodpovedným občanom a dobrým kresťanom. Vo vše-
obecnosti má chlapec z ulice v Kala-Kala len dve povinnosti: študovať v škole ako aj
v dielni a pracovať. Popritom je povinný dodržiavať všetky pravidlá centra pre pokojné
spolunažívanie. Systém pravidiel, odmien a pokút je vypracovaný veľmi dôsledne
a funkčne.

Saleziánska spiritualita sa prejavuje každým dňom v podobe spoločných modlitieb,
preventívneho systému i ostatných duchovných sezónnych alebo pravidelných aktivít
centra.

POHĽAD DOBROVOĽNÍKA:

„Byť súčasťou Kala-Kala je ako ocitnúť sa v sne dona Bosca. Kala-Kala je pokračovateľom jeho idey, je nová šanca pre tých, čo našli odvahu odísť z ulice, je možnosť realizácie svojich snov, možnosť svojho rastu, možnosť zmeny. Veľmi sa tu dbá na preventívny systém, rodinné spolunažívanie a spoluprežívanie. Byť tu je veľká lekcia pokory a rešpektu, ste súčasťou jednej veľkej rodiny, s ktorou zdieľate svoje radosti i starosti.“

Tereza, 14 mesiacov v Kala-Kala

„V porovnaní s ostatnými centrami, ktoré som v Angole navštívil, vnímam, že Kala-Kala má obrovský potenciál vychovať perspektívnych občanov Angoly, pretože chlapci sú v centre internovaní permanentne a sú vytrhnutí z prostredia, ktoré ich predtým negatívne ovplyvňovalo a tak ich môžeme každodenne formovať.“
„Spoluprácu so saleziánmi si viem predstaviť dlhodobo. Či už v rámci ďalších misií, rozvojových projektov alebo aj formačných stretnutí pre nádejných dobrovoľníkov. Pretože bez ohľadu na rasu, kultúru či vierovyznanie je naším spoločným cieľom: tvoriť svet, kde deti chodia do školy a neumierajú na podvýživu, svet, kde ženy môžu hovoriť svoj názor bez toho, aby ich trestali: svet, kde sa muži starajú o svoje rodiny a nevedú bratovražedné vojny. Ak moja misia obohatí akýmkoľvek spôsobom čo i len jedného človeka, poviem si, že to má zmysel.“

Marek, 7 týždňov v Kala-Kala

„Na začiatku som si myslela, že budem meniť týchto chlapcov, avšak najskôr som ich však musela pochopiť a keď sa tak stalo, zistila som, že oni menia mňa. Každý z nich má svoj osobitý príbeh a to je na tom to najkrajšie. Nedokážem sa na nich hnevať, pretože nikdy som nezažila to, čo zažili oni. Je to niečo ako urobiť si kurz rodičovstva s „výberovými“ tínedžermi. Dúfam, že na túto lekcii nikdy nezabudnem.“

Ľubi, 14 mesiacov v Kala-Kala

„Kala-Kala je jediná možnosť, čo títo chlapci majú. Je bodom, v ktorom sa všetko mení. Dáva im možnosť naučiť sa spolunažívať, pestovať medziľudské vzťahy so svojimi snami, víziami, schopnosťami a meniť sa v občanov schopných spolunažívania v tejto spoločnosti, čeliť životu a byť príkladom pre ostatných. Kala-Kala je miesto posunu, ale zároveň sa stáva miestom tvojho domova.“

Joaquim, dobrovoľník z Uruguya, 9 mesiacov v Kala-Kala

PRÍBEHY NAŠICH CHLAPCOV Z ULICE:

Všetky príbehy chlapcov z Kala-Kala vyplývajú z nefunkčnosti rodiny. Rodiny sú nekompletné alebo zdeformované. Vzorec otec, matka a deti sa vyskytne v jednom percente populácie. Deti často žijú s viacerými matkami, s otcom a macochou, matkou a otčimom, prípadne v iných kombináciach, neskôr sa ako nezvládateľné ponechajú tete, ujovi, bratancovi. Taktiež sťahovanie sa z miesta na miesto je bežný rodinný zážitok, ďalším početným prípadom je úmrtie v rodine – smrť matky, otca alebo súrodencov, bežná je aj alkoholová závislosť rodiča i jeho následné násilné zaobchádzanie s členmi rodiny.

Paizinho

Žil na ulici typickým životom chalana z ulice. Od 13 rokov kradol, pil, drogoval. Tiež nadobudol skúsenosti s používaním zbrane. Až jedného dňa pri krádeži celú skupinu chytila polícia. Chcel odísť a dostal sa k saleziánom. V Kala-Kala dozrel, vybojoval svoj boj so závislosťou, objavil svoju vieru v Boha, vyštudoval a stal sa vychovávateľom v samotnom centre. Je z neho vychovávateľ spravodlivý, chápaný, prísny a oddaný. Tým, že si sám prežil to, čo ešte stále straší chlapcov z KalaKala, je ich vzorom hodným nasledovania.

Nzinga

Vždy ho to ťahalo na ulicu. Prišiel dobrovoľne ako slepá kura k zrnu. A ostal roky – zakúsil všelijaké drogy od marihuany cez diazepam a alkohol až po kokaín. Stal sa závislým a preto nemal silu odísť. Mama ho vyhodila z domu, keď sa dozvedela, čo sa stalo s jej dieťaťom. Ako čas plynul, dostal k saleziánom, odkiaľ však opakovane utiekol, aby sa dostal k drogám a ostal zase na ulici. Drogoval, aby mal odvahu kradnúť. Kradol, aby mal peniaze na drogy. Tento začarovaný kruh bolo ťažké prekročiť, na jedlo peniaze nemíňal, vždy sa našli nejaké zvyšky a tiež drogy potláčali pocit hladu. Ale rozhodol sa to opäť skúsiť a je tu u nás a snaží sa vzdelávať a pracovať, aby jeho budúcnosť vyzerala už ináč.

Isaias

Keď sa jeho otec opil, bójaval ho, preto ušiel z domu. Prvé noci v strachu prespal pod kamiónom, potom sa ocitol na ulici, začal fajčiť marihuany a vyhľadával všelijaké možnosti, ako zohnať peniaze na jedlo, aby prežil, ale stále bol tento život pre neho príťažlivejší ako život v strachu pred otcom.

Aqui valoriza a minha cidadania

VIETE, ŽE...

- Angolský štát je veľmi úzka pobrežná nížina, ktorá prechádza v náhorné plošiny.
- Nedostatok dreva sa kompenzuje umelým vysádzaním eukalyptových plantáží.
- Život roľníkom a vidiečanom stále strpčujú tisíce neodstránených mín zakopaných počas občianskej vojny.
- Od decembra do apríla na severe panuje obdobie dažďov.
- V Angole sa dá vybaviť vodičský preukaz do 14 dní a to už od 15. rokov života, ktoré sú v Angole považované za plnoletosť.
- 71 % obyvateľov ich žije na vidieku a ostatných 29 % v mestách.
- Angola je krajina s najväčším hydroenergetickým potenciálom v regióne a za rozvoj energie zodpovedá v rámci SADC – Juhoafrického rozvojového spoločenstva.
- V Angole je vysoké riziko nakazenia sa rôznymi infekčnými chorobami ako sú malária, týfus, hepatitída A a B a črevné ochorenia. V nížinatých oblastiach existuje riziko nákazy žltou zimnicou a spovou nemocou, ktorú prenáša mucha tse-tse.
- Slovensko hralo dôležitú úlohu pri nastolení a budovaní mieru v Angolskej republike. V apríli 2000 pricestovala na Slovensko delegácia pod vedením prezidenta Angoly, José Eduarda dos Santosa. Programom stretnutia vysokých štátnych predstaviteľov a ministrov SR bolo oboznámenie sa s hospodárskymi a ekonomickými podmienkami na Slovensku. Slovenská republika sa stala pre Angolu zaujímavým obchodným partnerom.

južný sudán

rozloha: 619 745 km²

počet obyvateľov: 10,5 milióna obyvateľov

hlavné mesto: Juba

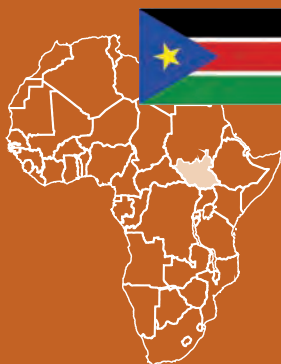
úradný jazyk: angličtina, arabčina

štátne zriadenie: republika

prezident: Salva Kiir Mayardit

mena: sudánsky pound (SDG)

priemysel: poľnohospodárstvo

REALITA JUŽNÉHO SUDÁNU

Republika Južný Sudán sa stala najmladšou krajinou sveta 9. júla 2011 po tom, ako sa od-
delila od Sudánu na základe referenda. Hlav-
ným mestom novej krajiny sa stalo mesto
Juba. Južný Sudán je jednou z najchudobnej-
ších častí sveta, hoci perspektíva výnosov
z nafty je do budúcnosti príslubom vylepšenia
ekonomickej situácie. Hustota osídlenia je –
okrem zopár výnimiek – veľmi nízka, čo z hľa-
diska zdravotníckej starostlivosti predstavuje
vážny problém najmä pokiaľ ide o zabezpečé-
nie zdravotníckeho personálu, ale aj centier a zariadení. Väčšina socio-ekonomických
a zdravotných ukazovateľov sa pohybuje pod úrovňou, ktorú dosahuje zvyšok Sudánu.
Južný Sudán sa v minulosti vyvíjal diametrálne odlišne ako severná časť Sudánu. Až

do roku 1946 sa obe časti
republiky vyvíjali samostat-
ne. Potom začala ústredná
vláda v Chartúme, ktorá bola
vždy ovládaná moslimami
zo severu, znevýhodňovať
južné oblasti štátu. V južnej
časti Sudánu prebehli dve
veľké občianske vojny. Prvá
sa odohrala v rokoch 1955
až 1972. Druhá občianska
vojna trvala od roku 1983 do
2005 a vyžiadala si takmer
2 milióny mŕtvych a veľké
množstvo utečencov. Príči-
nou tejto vojny bolo násilné
zavedenie islamského práva
šaría v celej krajine, čo vy-

volalo odpor kresťanského a animistického obyvateľstva juhu krajiny. Vojna sa skon-
čila mierovou zmluvou 9. januára 2005. Južnej časti krajiny bola priznaná autonómia
a v roku 2011 sa podľa dohody uskutočnilo referendum o nezávislosti južnej časti Su-
dánu. V referende sa drvivá väčšina obyvateľov vyslovila za samostatnosť.

KULTÚRA JUŽNÉHO SUDÁNU

Obyvateľstvo Južného Sudánu tvoria prevažne černošské kmene. Za najväčšiu etnickú skupinu možno považovať Dinkov (4 milióny obyvateľov). Žijú v oblasti na západ od rieky Biely Níl. Z tejto etnickej skupiny pochádza aj prezident Južného Sudánu. Druhým najpočetnejším je kmeň Nuer, ďalej tam nájdeme nespočetné množstvo iných kmeňov ako sú Azandeovia, Bariovia, Šilukovia a iní.

Tunajší obyvatelia sa stále živia chovom dobytká, špeciálne kravami a kozami. Ich veľkým bohatstvom sú kravy. Rodina je pre nich všetko. Podľa miestnej filozofie sa starajú najmä o najsilnejších členov rodiny, ktorí majú najväčšie šance prežiť. To je veľmi ovplyvnené aj tým, že v tejto krajine skoro 50 rokov trvala občianska vojna.

PROBLÉMY V JUŽNOM SUDÁNE

- 50 % detí zomiera krátko po pôrode, 45 % detí trpí podvýživou.
- Ľudia sa dožívajú priemerne 42 rokov.
- V krajine je nedostatok odborníkov – technických pracovníkov, lekárov, zdravotníkov, učiteľov, ktorí môžu pomôcť budovať krajinu a zlepšiť životné podmienky obyvateľov.
- Pre nás už zabudnuté či bežne liečiteľné choroby sú tam stále krutou realitou života.
- Obrovské vzdialenosti, biedne cesty a dopravné prostriedky ovplyvňujú náklady na zdravotnú službu, ktorá je momentálne dostupná len malému percentu obyvateľov.
- Majú obmedzený prístup k čistej pitnej vode.
- Neustále bojujú s nedostatkom potravín, čo sa prejavuje nárastom cien na miestnych trhoch. Bezpečnostná situácia a časté konflikty majú za následok aj brzdenie dovozu. V krajine si zakúpíte len veľmi obmedzený tovar.

SALEZIÁNSKA MISIJNÁ STANICA V TONJ, JUŽNÝ SUDÁN

V Tonj pôsobia saleziáni už niekoľko rokov, boli tam aj pred občianskou vojnou. Počas vojny sa rozhodli ostať s obyvateľmi, a tak sa niektorí dostali aj do zajatia. Najprv pôsobili „na starej misii“, ktorú tvorila len budova od diecézy Rumbek, kde bývali a starali sa o farnosť Najsvätejšieho srdca Ježišovho. Po vojne misiu rozšírili. V meste Tonj kúpili veľký pozemok, na ktorom vybudovali saleziánske mesto - základnú školu, strednú školu, budovu pre saleziánov, dobrovoľníkov a hostí, rádio don Bosco, betónové ihrisko na basketbal, ihriská na futbal a volejbal, ktoré slúžia aj ako oratóriá, internát pre chlapcov. Na internáte predtým bývali chlapci, ktorí mali do školy ďaleko a teraz je to „ašpirantát“ - pre chlapcov, ktorí by chceli raz byť saleziánmi. Dôležitou súčasťou komplexu je tiež nemocnica.

Saleziáni sa starajú o farnosť mesta Tonj a jej asi 80 filiállok. Do niektorých filiállok sa cestuje aj niekoľko hodín, v období sucha menej, v období dažďov sa niekedy ani nedá prejsť. Jednoduché cesty sa neustále budujú, ale sa aj rýchlo ničia najmä veľkými kamiónmi v období dažďov, ktoré dovážajú tovar prevažne z Ugandy. V jednotlivých filiálkach je väčšinou nejaký katechéta, ktorý pomáha kňazovi, keď príde do dediny. Katechéti chodia na pravidelné sústreďenia do Tonj, kde sa neustále vzdelávajú. Základná aj stredná škola Don Bosca majú veľmi dobré meno a výsledky. Učia v nej prevažne učitelia z Kene, saleziáni, sestry, ale aj slovenskí dobrovoľníci. Súčasťou misie je aj 10 satelitných škôl v dedinkách, kde sa vyučuje často v jednoduchých prístreškoch, učiteľ je väčšinou len absolvent základnej školy.

Nemocnica poskytuje základnú starostlivosť pre deti aj dospelých. V jednoduchých podmienkach sa lieči väčšinou malária, hnačky a iné infekčné ochorenia, očkuje sa, ošetrojú sa rany. Jej súčasťou je aj centrum na liečbu tuberkulózy a malomocenstva. Pravidelne sa robia výjazdy aj do kolónie malomocných, zásobujú sa liekmi, ošetrojú sa rany, pomáha sa s potravinami.

Don Bosco Radio je dôležitým, niekedy jediným zdrojom informácií vo všetkých oblastiach - evanjelizačných, politických či kultúrnych. Služi napríklad aj na vyhlásenie dní, keď v sa v nemocnici očkuje.

Ašpirantát funguje v tejto podobe len druhý rok. Predtým sa saleziáni starali o boarding - internát pre chlapcov, ktorí chodili na základnú alebo strednú školu Don Bosco. Teraz je to nový projekt - chlapci, ktorí by sa raz chceli stať saleziánmi, dostanú šancu lepšie

spoznať, čo taký život obnáša. Často majú totiž predstavu, že „abuna“ – kňaz - len káže v kostole a vozí sa na aute, býva v dome, kde má elektrinu a vodu. V aspirantáte majú rozvrh, ktorý zahŕňa pravidelné modlitby, štúdium a vzdelávanie, prácu, šport, hry... .

Vo farnosti pôsobia okrem saleziánov ešte aj FMA sestry, Sestry Panny Márie z Kakamega a Misijné sestry Panny Márie Pomocnice. Snažia sa pomôcť chudobným obyvateľom stať sa sebestačnými. Kladú dôraz na vzdelanie a snažia sa rozvinúť aj poľnohospodárstvo, aby si domáci dokázali zabezpečiť dôstojný a pekný život vo svojej vlastnej krajine, ktorá bola devastovaná vojnami a patrí medzi najchudobnejšie krajiny sveta.

FMA sestry vedú training center pre ženy, kde vytvárajú jednoduchý poľnohospodársky plán, ktorý im umožní dopestovať potraviny pre seba a na predaj. Vedú tiež základnú školu.

Saleziáni a ostatní misionári v Tonji pôsobia nielen vo veľmi chudobnej oblasti, ale aj v prostredí silnej tradičnej kultúry. Vzťahy s dospelými sú rôzne, dosť komplikované, ťažko opísateľné a pochopiteľné. S deťmi je to bezprostrednejšie. Vo veľkom počte prichádzajú na misiu - majú možnosť sa hrať, po hre často ostávajú na modlitbu ruženca a veľmi radi chodia do školy.

POHĽAD DOBROVOĽNÍKA:

„Aj keď nenájdem riešenie a nepomôžem im, vždy je pre mňa darom stráviť s nimi čas – byť s nimi, potešiť ich, rozosmiať, dodať im nádej. Keď nemôžem urobiť viac, toto je to, čo od nás Pán chce. Ukázať im aspoň maličký zlomok Jeho lásky, aby cítili, že o nich má niekto záujem, aby cítili, že sú milovaní a pýtali sa prečo, aby hľadali tú ozajstnú, veľkú Lásku...“

Renátka, 18 mesiacov v Tonji

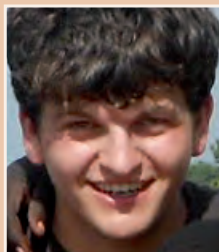
„Jeden chlapec, Iliah, je veľmi veselej povahy. Učím ho klavír. Stále mal pre mňa pripravený nejaký trik alebo vtip a ja pre neho. Posledné dva dni je vážnejší a hanblivejší. Keď sa ho pýtam, čo sa stalo, nechcel mi povedať a nepozerala sa mi už do očí. Už viem prečo. Hanbí sa. Len mi napísal na papierik: „You are my mother.“ (Ty si moja mama) :)

Sú to veľmi citlivé a vzácne chvíľky. Mám pocit, že títo ľudia sú oveľa citlivejší. Napriek tomu, že sú plní hrdosti a nevedia veľmi odpúšťať, tak sa pomaly, ale isto učia láske.“

Majka, 3 mesiace v Tonji

„Nemáme doma peniaze, tak som priniesol dve sliepky – vraví malý Martin so širokým úsmevom plným nádeje, že to bude stačiť ako poplatok za školu. Napriek tomu, že bude musieť denne pešo dochádzať asi 11 km, škola mu dáva nádej, že raz bude jeho budúca rodina žiť dôstojnejšie ako tá, v ktorej vyrástol. Ja si pri tom v myslí premietam, čo pre nás škola znamenala v jeho veku a ako sme s rovnakou intenzitou verili v jej zánik :-).“

Tomáš, Južný Sudán

PRÍBEHY NAŠICH CHLAPCOV Z ULICE:

Wilson

Pochádza z dediny asi 40 km od Tonj. Jeho otec zomrel a ich rodina je chudobná – peniaze nemajú a momentálne nemajú ani kravy, lebo jeden z jeho bratov sa nedávno oženil. Mama sa snaží o živobytie aspoň pestovaním sorghumu, arašidov, fazule, no v rodine sú ešte ďalší mladší bratia a sestra. Peňazí niet, len ak sa podelí starší brat, ktorý zarába. Tu v Tonj nemá Wilson žiadnu rodinu ani príbuzných, takže sa musí o seba postarať sám. Je veľmi šikovný a v škole sa mu darí a keď je možnosť, snaží sa aj privyrobiť si, ako sa dá. No možností nie je veľa...

Peter

Neskončil ešte ôsmu triedu, keď jeho rodičia rozhodli, že sa musí oženiť. On mal v srdci iné túžby, preto odmietol. Rodičia ho prestali akokoľvek podporovať. Navyše, ako starší brat má povinnosť postarať sa o mladších súrodencov. A tak sa s bratmi a bratrancami presťahovali na okraj mesta. Postavili si tam chatrč s trávovou strechou, bývajú v nej siedmi. Po ôsmom ročníku sa žiaci počas prázdnin pripravujú na štátne skúšky. Ale Peter musel pracovať, spolu s bratom vyrábali tehly, pracovali na stavbách a kdekoľvek sa dalo. Zarábali na školské a internátne poplatky, uniformy a výbavu pre seba aj ďalších súrodencov, a samozrejme na jedlo. Peter neurobil prijímačky na saleziánsku strednú školu a len vďaka pomoci a tvrdej práci sa dostal na štátnu. Niekedy vynecháva školu, aby zarobil na jedlo pre ostatných.

Chol Keer

Narodil sa v roku 1995 ako najmladší zo štyroch súrodencov. Jeho otec mal dve ženy. S prvou mal osem detí, s jeho mamou štyri. V roku 2000 mu mama zomrela na maláriu. Začala sa o neho starať jeho sestra. Rok po smrti jeho mamy im zabili otca. Kým nezačal chodiť do školy, starali sa o neho len súrodenci. V dedine, kde býval, mali iba veľmi jednoduchú školu, učilo sa tam len ústne. Po jej ukončení nastúpil na saleziánsku strednú školu v Tonj, kde zároveň býva na internáte. Školské a internátne poplatky za neho platí kňaz, ktorý pôsobí v ich dedine. Zo začiatku o svojom živote nechcel rozprávať, vraj je veľmi smutný. Inokedy zase povedal, že vyrástol šťastne. Pokrstený bol ešte za života jeho mamy, dostal meno Abraham. Vtedy aj jeho rodičia prijali sviatosť manželstva. Svoju rodinu opisuje ako veriacu v Ježiša Krista. Ďakuje Bohu za to, že im doprial spoznať Ho a dal im odvahu prekonať problémy. Chol si je istý, že život je dar od Boha. On ho môže dať a rovnako aj vziať.

VIETE, ŽE...

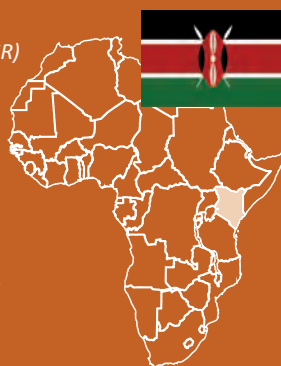
- Rozloha Južného Sudánu je 13-násobne väčšia ako rozloha Slovenska
- Ťažba ropy tvorí až 98 % príjmov v ekonomike.
- Najrozšírenejším jazykom Južného Sudánu je tzv. džúbska arabčina, ktorá slúži ako spoločný jazyk obyvateľov. Oficiálnym jazykom je aj angličtina, používaná v školstve a správe štátu.
- Najviac kresťanov žije medzi príslušníkmi kmeňa Azande, ktorí žijú najpočetnejšie na juhozápade štátu (pri hraniciach s Kongom).
- Poľnohospodárstvo je veľmi zaostalé a uspokojuje najmä vlastnú potrebu nového štátu. Pestuje sa tu pšenica, bavlna, mango, podzemnica olejná, banány, bataty, sezam a ďalšie plodiny.
- Vojenský líder John Garang vedel, že keď sa skončí občianska vojna medzi severom a juhom Sudánu, krajina bude potrebovať vzdelaných ľudí. Uzavrel preto dohodu s kubánskym vodcom Fidelom Castrom a poslal 605 sudánskych detí na Kubu, aby tam získali vzdelanie.
- Prvé hranice medzi Sudánom a Južným Sudánom boli stanovené počas koloniálneho obdobia tak, aby rešpektovali prirodzenú hranicu medzi moslimským a tradičným-kresťanským svetom v krajine. Hranica ustanovená v roku 1956 je značne posunutá na juh.
- Koncom novembra 2012 v Manguo v Južnom Sudáne otvorili nemocnicu, ktorá bola z veľkej časti financovaná z výnosu verejnej zbierky Tehlička zastrešovanou organizáciou Savio.

keňa

rozloha: 580 367 km² (takmer 12-krát väčšia ako SR)
počet obyvateľov: 38 miliónov (takmer 7-krát viac ako SR)
hlavné mesto: Nairobi
úradný jazyk: swahilčina, angličtina
index ľudského rozvoja (HDI): 0,509 (143. pozícia)
štátne zriadenie: republika
prezident: Mwai Kibaki
mena: 1 šiling = 100 centov
národné motto: Harambee (Ďahajme za jeden povraz.)
vývoz: káva, čaj, kvety, ovocie a zelenina, výrobky z ropy

REALITA KENE

V 40. rokoch 18. storočia sa územie dostalo pod nadvládu ostrova Zanzibar. V roku 1895 zanzibarský sultán prenajal pôdu na území dnešnej Kene Britom. Keňa sa vtedy stala známou ako Britská Východná Afrika. V tom období bol v krajine veľmi citeľný vplyv Británie a začalo sa sem sťahovať mnoho Európanov. Nespokojnosť Keňanov so situáciou prepukla v rokoch 1952 až 1956 v rámci teroristických útokov tajnej organizácie Mau-Mau. Keňa, ako bývalá britská kolónia, získala nezávislosť v roku 1963.

Prvým prezidentom sa stal Jomo Kenyatta, jeden z bojovníkov za nezávislosť. Po ňom nasledovala vláda Daniela arap Moia, ktorý zaviedol systém jednej strany a stál za rozsiahlym politickým a ekonomickým úpadkom krajiny. Od roku 2002 je prezidentom Mwai Kibaki, ktorý zaviedol mnohé demokratické reformy. Po vlne násillia, ktoré sa rozpútalo kvôli spochybneniu výsledkom prezidentských volieb v roku 2007, bola v Keni vytvorená prvá koaličná vláda a bol zavedený post premiéra. V roku 2010 v celonárodnom referende ľudia svojím jasným „áno“ schválili novú ústavu, ktorá rieši viacero sporných otázok, medzi iným právo komunít vlastníť pôdu a oddelenie výkonnej a zákonodarnej moci, tiež presúva kompetencie na regióny a kraje a zlepšuje postavenie žien v spoločnosti. Napriek úžasnému ľudskému aj ekonomickému potenciálu krajiny sa v Keni neustále zvyšujú rozdiely medzi chudobnými a bohatými a krajina sa stáva jednou z najnerovnejších na svete.

ŽIVOT V SLUMOCH

Slumy sú husto obývané chudobné časti miest, tvorené väčšinou jednoduchými plechovými domami. Nemajú dostatočné zásobovanie pitnou vodou, prístup k zdravotníctvu či potrebnú infraštruktúru. Majitelia obydlií zväčša nevlastnia pozemok, na ktorom obydlie stojí a môžu ho preto kedykoľvek stratiť.

Kým v rozvinutých krajinách už prebehol proces urbanizácie (presun obyvateľstva z vidieka do miest), v rozvojových krajinách dosahuje svoj vrchol. Spúšťačom urbanizácie bol najmä veľký nárast počtu obyvateľov, nedostatok poľnohospodárskej pôdy, neúroda a vidina lepšieho života v meste. V rýchlo sa rozvíjajúcich mestách rástla potreba lacnej pracovnej sily z vidieka. Neboli však pripravené na masívny prílev obyvateľstva – stále chýba základná infraštruktúra, dostatok práce pre všetkých či funkčný sociálny systém. Do miest často prichádzajú ľudia bez vzdelania, kvalifi-

kácie a peňazí, nezvyknutí na odlišné podmienky života. Stavajú si (často nelegálne) skromné obydlia na okrajoch miest a hľadajú akúkoľvek prácu. Zhluky týchto obydli sa nazývajú slumy. V jednotlivých mestských štvrtiach žijú oddelene obyvatelia z veľmi rozdielných sociálnych vrstiev. Prichádzajú medzi sebou do kontaktu len veľmi málo.

Pre mestá, ktoré i tak zápasia s mnohými problémami, sú slumy príťažou. Preto sú posledným miestom, kde sa stavajú cesty, budujú školy, kanalizácia, pripája elektrina a kde sa riešia sociálne problémy a kriminalita alebo katastrofálne hygienické a životné podmienky.

PROBLÉMY V KENI

- Rozdiely v životnej úrovni sú priepastné. Viac ako polovica obyvateľstva žije pod hranicou chudoby. Vo väčších mestách alebo na ich okrajoch rastú typické africké slumy. Najznámejšie slumové oblasti v Nairobi sú Kibera, Mathare, Huruma, Kariobangi a Kawangware.
- Dojčenská úmrtnosť je veľmi vysoká.
- V krajine hrozí riziko nákazy malárie, žltou zimnicou, hepatitídou typu A a B, tetanom, obrnou, týfusom, cholerou atď.
- Viac ako 1,2 milióna obyvateľov je nakazených vírusom HIV, mnohí sa s týmto vírusom už narodila.
- Málo rodín je kompletných, s otcom aj matkou. Veľa detí vyrastá s nevlastným rodičom, prípadne u príbuzných, desaťtisíce detí žijú samé, na uliciach miest.
- Rozšírený je alkoholizmus, deti v týchto rodinách sú bité alebo aj sexuálne zneužívané.
- Mnohé deti utekajú z domu alebo sú poslané preč, lebo sa o nich rodičia alebo príbuzní nedokážu postarať kvôli veľkej chudobe. Prichádzajú do väčších miest, kde veria, že nájdu lepší život a dostanú sa do školy.
- Život na ulici deti núti kraďnúť a brať drogy. Ak sú prichytené pri krádeži, bijú ich, zatvoria do väzenia alebo zastrelia priamo na ulici.

BOSCO BOYS, KEŇA

Bosco Boys je centrum na záchranu detí, ktoré by inak nemali možnosť dosiahnuť ani len základné vzdelanie. Často im chýba aj domov a musia sa pretĺkať životom sami, bez podpory rodičov či príbuzných. V súčasnosti toto centrum podporuje asi 500 detí, ktorým poskytuje základné vzdelanie a umožňuje im pokračovať aj na odborných učilištiach, stredných a vysokých školách.

Bosco Boys je rozsiahle dielo, ktoré zastrešuje niekoľko aktivít na viacerých miestach v Nairobi:

1. Základnou zložkou je centrum Bosco Boys v štvrti Kuwindia, internátna základná škola. Poskytuje domov chlapcom, z ktorých väčšina žila predtým na ulici. Denný program pozostáva zo štúdia, práce, športu, oddychu, rannej sv. omše a večernej modlitby ruženca. Tunajšiu základnú školu Don Bosco Primary School navštevujú aj ďalší chlapci a dievčatá z chudobných rodín z okolia. Po jej ukončení sa žiaci s dobrými výsledkami môžu uchádzať o štúdium na strednej a vysokej škole, v ktorom ich vedenie centra naďalej podporuje. Žiaci so slabším prospechom sa môžu vyučiť remeslu (napríklad stolár, zvärač či automechanik) vo vlastných dielňach centra alebo na iných saleziánskych technických učilištiach.

2. Vysunuté pracovisko Bosco Boys – Kariua je kontaktným miestom pre chlapcov žijúcich na ulici. Keď niektorý z nich prejaví záujem o štúdium, pri riešení jeho situácie mu pomôže sociálny pracovník.

3. Centrum Bosco Boys Langata predstavuje úvodnú fázu projektu. Noví chlapci prijatí do Bosco Boys v ňom strávia niekoľko prvých mesiacov či rokov. Cieľom je vykoreniť z ich správania zlozvyky nadobudnuté počas života na ulici, predovšetkým drogovú závislosť a pripraviť ich na zaradenie sa do vyššieho stupňa školy v hlavnom centre.

4. Bosco Boys spravuje aj materskú školu v neďalekom slume Kuwindia. Škôlka pripravuje deti pre prvý ročník základnej školy a zároveň umožňuje ich starším súrodencom chodiť do školy a rodičom venovať sa práci.

Deti v Bosco Boys dostávajú novú šancu na budovanie lepšej budúcnosti pre seba i celú spoločnosť. Mnohí z nich sú nadaní na šport, hudbu, tanec a majú ďalšie rozmanité talenty, čo dokazujú v rôznych súťažiach. Majú sny a ambície, z ktorých by sa ani zlomok nestal skutočnosťou bez pomoci mnohých dobrodincov. Vďačnosť a chuť dávať ďalej pomoc, ktorej sa dostalo im, je cítiť pri každej návšteve centra.

POHĽAD DOBROVOĽNÍKA:

„Väčšinu času som pracovala ako učiteľka angličtiny a individuálne sa s chlapcami učila aj matematiku, geografiu, biológiu, dokonca aj svahilčinu. Učítelia v centre boli zároveň aj vychovávateľmi a tí prístupnejší aj kamarátmi. Väčšine našich detí sa totiž nikdy nedostala dobrá výchova z ich rodín, pretože tie nefungovali, ako by mali. Učili sme ich slušne sa správať, starať sa o seba a svoje veci, dobre si plniť povinnosti, vážiť si pomoc, ktorá sa im dostáva. Viac som sa však naučila ja od nich – ukázali mi, ako sa zbytočne netrápiť nad neúspechmi, ako sa radovať z maličkostí, ako si všimnúť druhých, ako tvrdo pracovať a ako sa zabávať, ako mať odvážne plány do budúcnosti, ako málo stačí ku šťastiu a aj akú veľkú moc má jednoduchý úsmev. Misijné dobrovoľníctvo mi dalo veľmi veľa.“

Klára, 6 mesiacov v Bosco Boys

„Deti v Afrike ma priučili ich spôsobu myslenia a radosti zo života... Niekedy si myslím, že misia mi zobrala strach a súcit. Často sa stretávam s veľmi chudobnými ľuďmi a ťažkými osudmi, ale neberiem ich ako chudákov alebo obeť. Je to niekedy až tvrdé, ale ak by som sa rozplakala nad tým, že nemôžem ľuďom pomôcť, bolo by to skôr na škodu ako na osoh. Pomoc nespočíva v tom, čo ľuďom dáte, ale v tom ako ich naučíte postarať sa samých o seba. Čím viac s chudobnými ľuďmi robím, tým viac sa mi osvedčilo jedno: Najlepší spôsob ako im pomôcť je brať ich ako rovnocenných partnerov. Nechciet ich zmeniť, nepoučovať, ale počúvať ich názory, učiť sa od nich a nájsť to, čo ich môžete naučiť. A je to obojstranné obohatenie.“

Mária, 9 mesiacov v Bosco Boys

„Štvorročné zneužitie a týranie dievčatko z nášho centra muselo na súde svedčiť proti svojmu otcovi. Z očí do očí. Nevedel som si to ani predstaviť, veď je to mimino... Ale ona sa postavila, pozrela naňho a bez srandy povedala: Áno, on mi to urobil! Mne padla sánka. A mám chuť do celého sveta vykričať, aký som na ňu hrdý!“

Andrej, 4 mesiace v Keni

PRÍBEHY NAŠICH CHLAPCOV Z BOSCO BOYS:

Patrick

Pochádza z piatich súrodencov. Mama ich opustila, otec pracoval ako podomový obchodník a nebol schopný sa o deti postarať. Odviedol ich do rodného mesta ich matky a nechal ich tam len s fotografiou príbuzných. Ich starý otec bol v meste dobre známy, no prijali ich iba ako príťaž, dávali im robiť ťažkú prácu len za trochu jedla a bili ich. Patrick s bratom sa rozhodli ujsť. Spávali vonku a jedlo si zháňali z neďalekého trhu. Jedna dobrá pani im zaplatila jedlo a vzala ich na políciu, odkiaľ ich poslali za otcom do Nairobi. Ten o nich vôbec nejavil záujem. Zostali teda na ulici, žobrali, prosili o zvyšky jedla v reštauráciách a niekedy aj kradli. Na ulici žili vyše roka, keď ich zatkla polícia. Z väzby ich zobrali až Saleziáni dona Bosca. S pomocou centra Bosco Boys vyštudoval Patrick strednú školu a začal podnikať. Nedávno sa mu podarilo úspešne ukončiť aj štúdium na vysokej škole.

Philip

Philip má štyroch súrodencov. Keď mal šesť rokov, zomrel mu otec a mama odišla pracovať do Nairobi. Vyrastal u starej mamy, ktorá si nemohla dovoliť platiť mu školu. Neskôr sa jeho mama v Nairobi dopočula o centre Bosco Boys a priviedla ho tam. Saleziáni mu pomohli vyrásť po mnohých stránkach. S ich pomocou vyštudoval aj strednú školu. Počas nej aktívne hral basketbal, stolný tenis a iné športy. Bol tiež aktívnym členom spevokolu. Neskôr šiel ako dobrovoľník na saleziánsku misiu v Južnom Sudáne, kde vyučoval, bol vychovávateľom na internáte a pomáhal rozvíjať športové aktivity a duchovný život iných mladých ľudí. Rozhodol sa stať sa učiteľom a teraz študuje na vysokej škole.

Solomon

Pochádza z veľkej rodiny so siedmimi deťmi. Otec zomrel, keď bol ešte veľmi malý. Nemohli si dovoliť poslať všetky deti do školy a tak jeho sestry a bratia museli odísť pracovať. Jedného dňa sa mama cítila zle. Susedia ju vzali do nemocnice, ale už sa jej nedalo pomôcť. Deti zostali sami. Občas na nich dozrela suseda. Jedného dňa doniesla veľmi dobrú správu o spolupráci so saleziánskymi sestrami a Bosco Boys, kam sa Solomon nakoniec dostal. S ich pomocou sa mu podarilo dokončiť základnú aj strednú školu a neskôr vyštudoval aj na vysokej škole.

VIETE, ŽE...

- Keňa je najväčším africkým vývozcom rezaných kvetov, dodáva viac ako štvrtinu kvetov v Európe
- Značný príjem pre krajinu pochádza z cestovného ruchu (národné parky, prírodné rezervácie).
- V Keni možno nájsť viacero národných parkov, ktoré ponúkajú krásy prírody ako na dlani. Národný park Amboseli, ktorý sa rozprestiera pod impozantným Kilimanďárom alebo národný park Masai Mara a Hell's Gate s obrovským počtom divokých zvierat.
- V krajine sa nachádza viac ako polovica svetových bahenných sopiek.
- Keňa predstavovala dôležitého sprostredkovateľa pri rokovaní o oddelení južného Sudánu vo februári 2005. Poskytla prístrešie takmer štvrti miliónu utečencov, vrátane obyvateľov Ugandy, ktorí pravidelne utekajú cez hranice požiadať o ochranu pred Armádou božieho odporu (LRA - Lord's Resistance Army). Keňa sa taktiež snaží o zabránenie šírenia nepokojov zo Somálska.
- Na kenskej vlajke je horizontálny čierny, červený a zelený pás s tenkými bielymi pruhmi. V strede sa nachádza veľký štít bojovníka s dvoma kopijami. Čierna farba reprezentuje ľud Kene. Červená predstavuje krv preliatu v boji za nezávislosť. Zelená je úrodnosť pôdy. Biela je mier. Štít bojovníka symbolizuje kenskú hrdosť a tradície.
- Nachádza sa tu viacero verejných vysokých škôl: Univerzita Nairobi, Univerzita poľnohospodárstva a technológie Jomo Kenyatta, Egertonova Univerzita, Univerzita Moi, Maseno Univerzita, Masindi Muliro Univerzita a pod.
- V zemi je veľký podiel mladistvých, takmer polovica všetkých obyvateľov ešte nedosiahla dvadsať rokov.
- Keňania kladú veľký dôraz na rešpekt a úctu k svojim zosnulým predkom. Ide o presvedčenie, že keď niekto zomrie, jeho duch žije naďalej a treba si ho uctiť. Veria, že zosnulý naozaj umrie až vtedy, keď si ho príbuzní prestanú pamätať.

azerbajdžan

rozloha: 86 600 km² (1,7-krát väčšia ako SR)
počet obyvateľov: 8,8 mil. (cca 1,5-krát viac ako SR)
hlavné mesto: Baku
úradný jazyk: azerbajdžančina
index ľudského rozvoja (HDI): 0,700 (91. pozícia)
štátne zriadenie: republika
prezident: Ilham Alijev
mena: manat
vývoz: ropa, zemný plyn, výrobky z ropy, drahokamy, bižutéria, železná ruda, ovocie a zelenina, olej, čaj

REALITA AZERBAJDŽANU

Na území dnešného štátu existovali drobné štátne útvary už v 9. storočí pred naším letopočtom. Územie sa v 11. storočí stalo súčasťou ríše Alexandra Veľkého, neskôr bolo dobyté seldžickými Turkami a rozšíril sa tam Islam. V 15. až 18. storočí bol Azerbajdžan súčasťou Perzskej ríše. V 19. storočí bolo územie dnešného Azerbajdžanu rozdelené medzi Rusko a Irán.

V ruskej časti bola po víťazstve komunistov v roku 1918 vyhlásená nezávislá Azerbajdžanská demokratická republika. O dva roky neskôr vstúpili do krajiny sovietski vojaci a Azerbajdžan sa stal súčasťou Sovietskeho zväzu. Opätovne získal Azerbajdžan nezávislosť po rozpade ZSSR až v roku 1991. Krajina, kde vládli postkomunisti, sa začiatkom 90. rokov dostala do vojnového konfliktu so susedným Arménskom. Dôvodom bolo sporné územie Náhorného Karabachu. Napriek prímeriu z roku 1994 konflikt pokračuje. Počas neho stratil Azerbajdžan 16 % územia (vrátane Náhorného Karabachu) a musel prijať približne 850 000 utečencov z okupovaných území.

Bývalý sovietsky vodca Hejdar Alijev sa stal autokratickým vládcom a vytvoril okolo seba kult osobnosti. Politickí oponenti boli zadržaní a sloboda prejavu bola obmedzená. Hejdar Alijev bol prezidentom dve funkčné obdobia. Prvýkrát bol zvolený do úradu 3. októbra 1993, po necelých štyroch mesiacoch pôsobenia ako predseda azerbajdžanského parlamentu. Znovuzvolený bol 11. októbra 1998. Alijev sa pokúšal využiť bohaté zásoby ropy v Baku. Hoci sa mu podarilo v krajine výrazne znížiť mieru nezamestnanosti, objavili sa dohady, že príjmy z obchodu s ropou nesmerovali vždy tam, kde ich bolo najviac treba.

Alijev vybral svojho syna Ilhama ako jediného kandidáta jeho strany na prezidentský úrad. Opozičné sily neboli s týmto „dedičstvom dynastie“ spokojné a presadzovali demokratickú vládu. Napriek tomu bol Ilham Alijev 15. októbra zvolený za prezidenta a je ním dodnes.

HODNOTY A TRADÍCIE AZERBAJDŽANSKEJ SPOLOČNOSTI

Jeden z najstarších starovekých národov sveta, národ Azerbajdžancov, je veľmi hrdý na svoje dejiny, kultúrne pamiatky, literatúru, výtvarné umenie a hudbu. Azerbajdžanské kultúrne dedičstvo je pestré a bohaté.

Azerbajdžan sa preslávil dlhou tradíciou tkania vysokokvalitných kobercov s nádhernými vzormi v sýtych farbách. Existuje sedem metód tkania kobercov. Každá časť Azerbajdžanu je známa svojou vlastnou, originálnou technikou tkania. Ich výroba bola v Azerbajdžane odpradávna ženskou doménou. Ženy odovzdávali svoje skúsenosti a zručnosti z generácie na generáciu. Koberce boli dokonca podstatnou súčasťou vena. Dievča, ktoré sa malo vydávať, malo vo vene kompletnú sadu, pozostávajúcu z troch alebo štyroch kobercov.

Tradičné azerbajdžanské trhy sú skvelým miestom na nákup domácich výrobkov rôznych umelcov a remeselníkov. Okrem tkaných kobercov sa môže Azerbajdžan pýšiť aj originálnymi šperkami s etnickými prvkami. Vyrábajú sa nielen zo zlata, ale aj zo striebra alebo iných kovov. Do šperkov sa osádzajú drahé kamene rôznych farieb. Z kovov sa vyrábajú aj iné produkty, napríklad ozdobný riad, ale aj zbrane.

Azerbajdžanci sú veľmi muzikálne založení a sú známi výrobou zaujímavých hudobných nástrojov. Folklor a rôzne melódie hrajú podstatnú rolu v ich každodennom živote a zastávajú osobitné miesto v kultúrnom dedičstve krajiny.

PROBLÉMY V AZERBAJDŽANE

- Deti často nemajú čo jesť. Ak nie je dosť peňazí, tak sa jedlo, veľakrát len kúsok chleba a smažená zelenina, podáva len raz za dva dni. Deti sa pritom na hlad nesťažujú.
- Chudobné rodiny nemajú v zime čím kúriť a keďže bývajú vo veľmi chladných bytoch, zostávajú čo najdlhšie v posteli.
- Deti trpia nedostatkom lásky a mnohé rodiny sú rozpadnuté. Veľa detí žije bez otca a matky, ktorí pracujú dlho do noci.
- Rodičia niekedy neposielať deti do školy preto, lebo si nemajú čo obuť – aj v zime nosia sandále.
- Školy sú na nízkej úrovni, učitelia majú nízke platy, preto učia v škole málo a doučujú vo večerných kurzoch, ktoré sú drahé, no pre študentov, ktorí chcú študovať na vysokej škole je ich absolvovanie nevyhnutné. Medzinárodné organizácie sa preto snažia vytvárať lacnejšie večerné školy.
- V krajine je chudoba, preto ľudia snívajú o tom, že budú pracovať a žiť inde.

DOUČOVACIE CENTRUM MARYAM

Doučovacie centrum Maryam je súčasťou rozmanitého saleziánskeho diela v Baku. O plynulý chod centra sa starajú slovenskí saleziáni don Štefan Kormančík, don Martin Bonkalo a dobrovoľníci. Centrum vzniklo ako odozva na naliehavú výzvu sprístupniť kvalitné vzdelanie aj deťom zo sociálne slabších rodín a utečencom. Poslaním centra je rozvíjať u detí komunikáciu, flexibilitu, participáciu a organizáciu. Zároveň Maryam pomáha budovať kultúrne hodnoty, rozvíjať sociálne podmienky v miestnej komunite, zlepšiť ekonomickú nezávislosť či budovať spolupatričnosť k miestnej komunite.

V centre Maryam sa spája niekoľko výchovných projektov:

1. Doučovanie školských predmetov – čo tu chápeme ako jediný prostriedok reálnej pomoci. V tunajšom systéme vzdelávania musí mať takmer každé dieťa popri škole doučovanie, pretože úroveň vyučovania nie je postačujúca, aby dieťa dostalo potrebné vedomosti a pozornosť učiteľa. Najnižšia cena doučovania je 50 EUR za hodinu. Ako konkurencia tomuto systému vzniklo centrum Maryam, kde si deti platia 7 EUR za mesiac (8 hodín) za predmet. Snažíme sa tiež zvýšiť šancu mladým nájsť si dobrú prácu doplnkovým učením jazykov a počítačových programov.

2. Kurzy remesiel – remeslá ako elektrikár, zvárač, kaderníčka, krajčírka, prípadne viazačka kobercov môžu byť pre našich mladých poistkou, že v každom čase si dokážu nájsť prácu a užiť si sa.

3. Dopĺňujúce tréningy – pomáhajú mladým objaviť aj ich skryté schopnosti, postaviť si jasnejší cieľ v živote a plán, ako tento cieľ dosiahnuť. Na iných tréningoch sa zase dozvedia, ako si správne zostaviť životopis, ako sa správať na prijímacom pohovore, ako zlepšovať svoje komunikačné schopnosti, ako sa zbaviť nevhodných návykov a vypestovať si tie užitočné.

4. Organizácia voľného času – letné či jarné tábory, oslavy národných sviatkov, volejbalový maratón a volejbalový alebo futbalový turnaj sú pre nás najlepšou možnosťou bez slov šíriť vieru a dať našim mladým pocítiť, že ich Boh miluje.

5. Štipendijný systém „Heves sistemi“ – hoci sú naše doučovacie kurzy najlacnejšie v Baku, pre niektorých sú náklady na kurzy spolu so stravou a cestovným vzhľadom k ich príjmom vysoké. A to najmä vtedy, ak je v rodine viac detí, ktoré sa u nás učia a navštevujú viaceré predmety. Keďže centrum Maryam vzniklo hlavne pre chudobné deti, používame systém, ktorý už vyskúšali aj iní misionári – deti si zarábajú svojimi známami Mariamovské ruble (mena platná len na území centra Maryam) a týmito rublami si platia kurzy. Za ruble, ktoré im zostali, si môžu kúpiť talóny na obed či učebné pomôcky, alebo si ich zameniť za cestovné (výška je stanovená individuálne). Dúfame, že takýmto štýlom sa naučia aj plánovať si svoje výdavky a uvedomiť si priority.

POHĽAD DOBROVOĽNÍKA:

„Niekedy som si myslela, že ma sem Boh poslal, aby som pomáhala pri výchove mladých a detí. Ale teraz vidím, že vlastne ma sem poslal, aby ma vychoval. Aby ma naučil, do akej miery je prísnosť či láskavosť pomocou pri výchove a aby ma naučil správnej láskavej prísnosti.“

Alena, 4 roky v Baku

„Myslím si, že dobrovoľník, či chce alebo nie, je na misii nútený sa nad sebou zamýšľať, pretože je konfrontovaný s novými situáciami, s novým prostredím s novými ľuďmi, ktorí sú iní, ako doma. V mnohých veciach potrebujú pomoc, no často sú pre mňa inšpiráciou a príkladom pre môj život.“

Anežka, 3 mesiace v Baku

„Centrum Maryam bolo pre mňa istým druhom domova. Našla som tam predovšetkým prijatie pochopenie a otvorenosť. Tiež hladné a smädné srdcia a duše najmä po nových skúsenostiach, vedomostiach a smädné po Bohu, hoci si to možno ešte mnohé neuvedomovali. A tak som si tam rýchlo našla miesto. Mojou úlohou bolo nechať tam to dobré, čo do mňa vložil Boh a odovzdať to mladým a deťom. Je tam toľko potenciálu, toľko možností ako slúžiť, ako rásť a ako svedčiť o Božej láske! Nechajte si to ujsť a zavítajte tam aj sami, hoci nateraz len cez modlitbu a obetu.“

Veronika, 5 mesiacov v Baku

„Práve v extrémnej situácii v Baku sme dennodenne pociťovali pomoc zhora tak ako nikdy predtým. Keď sa dobrodinci ochotne modlili za deti azerbajdžanského národa, dokonca si ich na modlitbu adoptovali. Znamená to, že sa za konkrétne dieťa niekto konkrétny modlí. To sa nikdy nestratí. Často som videla zlepšenie v rodinách detí.“

Zuzana, 2 roky v Baku

PRÍBEHY NAŠICH DETÍ:

V Azerbajdžane tvorí rodina základnú jednotku sociálnej štruktúry. Tento model má korene v histórii, kedy mnohí Azerbajdžanci žili v klanoch (hoj) a spolu obrábali pôdu. Hoj niekedy tvorilo až štyridsať členov. V súčasnej dobe je rodina oveľa menšia - zvyčajne manželský pár s deťmi a prípadne aj starými rodičmi. Voľna, chudoba sa stali vážnymi dôvodmi rozpadu mnohých rodín. V krajine vládne veľká korupcia, chudobná rodina si nemôže dovoliť zaplatiť kvalitné školské vzdelanie pre ich deti a ani zdravotnú starostlivosť.

Teymur

Teymur stratila otca pri dopravnej nehode ešte ako malé dievčatko, jej mama v tej dobe vážne ochorela na rakovinu a nebola schopná sa o ňu postarať. Istý čas sa o ňu starala babička na vidieku, ale z týždňa na týždeň to bolo ťažšie a ťažšie a dievča odchádza bývať k strýkovi. Strýko avšak vôbec nejaví o Teymur záujem a ona sa dostáva na ulicu. Nakoniec si ju všimli policajti a dievča sa dostáva do domova, momentálne navštevuje 6. triedu v škole.

Sevinc

Jej otec je ťažký alkoholik a užívateľ drog. Častokrát jeho návrat večer domov bol sprevádzaný bitkou manželky a jeho troch detí. Jej matka má diagnostikovanú ťažkú cukrovku. Sevinc so svojimi súrodencami je odobratá do domova. V súčasnosti sa cíti šťastná, pretože môže spolu s bratom chodiť do školy.

Sevinc

Rodičia malej Efsane sa rozviedli. Mama je alkoholička a vedie veľmi neusporiadaný život. Do ôsmich rokov sa o Efsane starala jej stará mama. To sa nepáčilo jej strýkom, nástojili, aby šla naspäť k matke. Tá sa však o ňu nestarala, namiesto toho ju dala do domova. O jej otcovi nie sú známe žiadne informácie.

VIETE, ŽE...

- Azerbajdžan je pomerne mladý ázijský štát, kedysi bol zväzovou republikou ZSSR. Vznikol 30. augusta 1991.
- Kaspická oblasť je špecifická produkciou kaviáru z jesetera, čo je veľmi cenená komodita pre gurmánov.
- Ekonomika je už vyše stáročia závislá od ťažby a exportu ropy.
- Aj napriek tomu, že Ministerstvo zahraničných vecí neuvádza Azerbajdžan ako krajinu nebezpečnú pre voľný pohyb turistov a jednotlivcov, neodporúča sa vstupovať na územie Náhorného Karabachu, ktorý je ohniskom lokálnych nepokojov s Arménskom. V týchto oblastiach vážne nebezpečenstvo predstavujú nášľapné míny.
- Skvostom Azerbajdžanu je opevnené stredoveké mestečko – Icheri Sheher. Jeho úzke uličky sa ťahajú až k pobrežiu, kde sa nad prístavom týči Panenská veža (Gyz-Galasy) z 12. storočia.
- Významné archeologické nálezisko je v Gobustane. Bolo tu objavené jedinečné zoskupenie nástenných malieb, z ktorých niektoré sú staré až 10 000 rokov. Obrazce sú rozosiate na skalných výčnelkoch a v útrobách jaskýň zaberajú viac ako 100 km².
- Azerbajdžanská kuchyňa kombinuje elementy tureckých a ázijských receptov.
- Azerbajdžanská spoločnosť je stále veľmi hierarchicky rozčlenená. Kultúra, tradície, rodina a náboženské hodnoty tu majú často prednosť pred oficiálnymi zákonmi. Keď má vláda ťažkosti s riešením nejakého problému, prezident neraz oslovuje Agh Sakkala – prominentné a rešpektované osoby, aby pomohli nájsť riešenie. Výraz Agh Sakkala doslova znamená „biela brada“ a označujú sa ním väčšinou starší ľudia, ktorí si tento titul vyslúžia svojim múdрым myslením a konaním.
- Hlavným kultúrnym centrom krajiny je Baku s mnohými mešitami, palácmi a pozoruhodnou historickou časťou. Najviac navštevované sú babylonské pamiatky na juhu krajiny. Avšak priemyselné predmestie Baku nazvali ekológovia pre jeho značné znečistenie „Čiernym mestom“ a zaradili ho medzi najviac znečistené a poškodené územia na Zemi.

PREVENTÍVNY SYSTÉM

Don Bosco je nositeľom špecifického prívlastku „otec a učiteľ mládeže“, je jedným z mnohých osobností, ktorí učia umeniu vychovávať, ale predsa jeho osobitný prístup k mládeži si vyslúžil uznanie v širokých kruhoch učiteľov a vychovávateľov a jeho vypracovaná výchovná metóda bola desiatky rokov prijímaná a úspešne včlenená do kultúry výchovy na všetkých úrovniach. Nebol teoretikom, ale prakticky uskutočňoval to, čo považoval za správne. Napísal síce ku koncu života malú brožúru o preventívnom systéme, ale jeho veľké životné dielo (ktoré dnes pokračuje a rastie po celom svete prostredníctvom saleziánov), je to podstatné, kde bolo vidieť formu a zmysel jeho výchovného pôsobenia.

Pre don Bosca nebola výchova profesiou – zamestnaním, alebo záľubou, ale životným povolaním v plnom zmysle slova. Povolaním od Boha, ktoré vyčerpáva všetky jeho sily a schopnosti, konzumuje celý jeho život.

„Sľúbil som Bohu, že až do posledného dychu celý môj život bude patriť mojim úbohým chlapcom.“

Don Bosco si mohol vybrať z dvoch hlavných systémov výchovy – preventívny (predchádzať zlu) a represívny (zlo trestať, liečiť). Aj keď neodsudzuje represívny systém ako taký, on sa rozhodol pre preventívny – t.j. pre nutnosť predchádzať zlu, aby sa z mladých nestávali previnilci, delikventi. A z tých, ktorí už na takejto ceste boli, usiloval sa „urobiť ľudí – čestných a dobrých občanov“, a to láskou.

Celý preventívny systém sa opiera o tri piliere – rozum, náboženstvo a láskavosť. A celá don Boscova výchova vychádza a smeruje k Bohu.

ROZUM – vychádza z presvedčenia, že všetci mladí sú schopní byť vychovávaní pre dobro, pretože každý si nesie v sebe aspoň malé zárodky dobra. Dôležité je však, aby aj vychovávateľ bol o tom presvedčený, aby vedel, že všetci títo mladí ľudia majú prirodzenú

inteligenciu a to ich robí schopnými rozlíšiť dobro, ktoré sa každému osobitne poskytuje a robí ho citlivejším a vnímavým pre vďačnosť. Rozum musí viesť činnosť, pocity a skúsenosti vychovávateľov a tiež to, čo ponúkajú mladým. Cieľom je formovať slobodné a zrelé osobnosti. Rozum nám pomáha formulovať požiadavky a príkazy, ale tiež nás učí prikladať dôležitosť na vysvetľovanie zmyslu každej voľby. Pochvala, odmena, napomínanie, trest plnia výchovnú funkciu pri rozumnom a pokojnom používaní. Mladí ľudia sú vedení ku kritickému uvažovaniu, k pokojnému hodnoteniu problémov, ale z rôznych uhlov pohľadu tak, aby bola odstránená každá forma mentálnej uzavretosti a egoizmu, aby sa stal otvoreným a vnímavým pre svoje okolie.

LÁSKAVOSŤ – Podľa dona Bosca sa srdce, úctu a pozornosť vychovávaného možno získať jedine láskou. Nie sú ani tak podstatné princípy a argumenty, ktoré vychovávateľ predkladá, ale dôležitejšia je vážnosť, ktorou sa prezentuje a dôvera, ktorú vo svojich mladých vyvoláva. Ak si vychovávateľ nedokáže získať dôveru a srdce mladých, ak sa nedokáže stať ich priateľom, je málo pravdepodobné, že by mali mládežníci záujem počúvať jeho rady a prezentované myšlienky a prijať ich do svojho života. Don Bosco hovorí o láskavosti, ktorá je láskou, prejavujúcou sa v slovách, skutkoch a dokonca v prejavoch očí alebo tváre. To všetko platí aj pri napomenutiach, karhaniach a trestoch, keďže je to preventívny systém, tak to nenaruší srdečný pomer medzi vychovávateľom a chovancom ani v priebehu výchovy ani potom. Láskovosť sa stáva najvyššou normou osobného kódexu vychovávateľa.

Najnáročnejšou záležitosťou celého výchovného systému je práve spôsob ako si vybudovať tento vzťah, ako si získať srdce a úctu mladého človeka, jeho dôveru, jeho priateľstvo. Ak mladý človek nemá rád svojho vychovávateľa, on potom veľa nezmôže, aby pre neho niečo urobil. Veľmi živé a výstižné sú slová Dona Bosca v liste z Ríma z roku 1884, kde ponúka návod pri budovaní vzťahu medzi vychovávateľom a mladým jedincem : „Aby chlapci boli nielen milovaní, ale aby aj cítili, že sú milovaní. Aby sa tým, že sa budú cítiť milovaní vo veciach, ktoré sa im páčia, keď sa vychovávateľia zúčastňujú na ich chlapčenských zábavách, naučili vidieť lásku aj vo veciach, ktoré sa im páčia menej, ako je disciplína, štúdium, sebazaprenie, a aby sa to naučili robiť s oduševnením a s láskou. Kto chce byť milovaný, musí ukázať, že miluje. Kto vie, že je milovaný, miluje, a ten, koho milujú, dosiahne všetko“.

NÁBOŽENSTVO – Vieru vníma Don Bosco ako najvyšší cieľ, zjednocujúci prvok celého preventívneho výchovného systému. Berie do úvahy najhlbšie potreby mladého človeka, jeho smäd po dokonalosti, vnútorné túžby, jeho prirodzenú veľkodušnosť. Predstava človeka, o ktorom rozpráva don Bosco, musí byť charakterizovaná jednoduchou a radostnou vierou v Boha, v Ježiša Krista a musí sa odvolávať na evanjeliové posolstvo pri formovaní vnútorného presvedčenia a hodnôt, svedomia. Hovorí a vyzýva každého mládežníka ku svätosti. Celá jeho formačná ponuka je prepletená náboženskými prvkami ako ohlasovanie Božieho slova, štúdium katechizmu a Evanjelia, dobrovoľné a pravidelné praktizovanie sviatostí a modlitby, pomoc v službe blížnemu, duchovná súťaživosť.

Don Bosco nevychováva k pokojnému životu, ale k životu dynamickému a činorodému, k životu, ktorý je vyjadrením hodnôt a postojov mladého človeka.

DON BOSCO

Ján Bosco sa narodil v talianskej dedine Becchi (Castelnuovo d'Asti) 16. augusta 1815 v roľníckej rodine. Jeho otec František umrel, keď mal Janko dva roky. Jeho mama Margita Occhie-nová ostala na výchovu troch synov sama. V deviatich rokoch mal Janko sen, ktorý mu ukázal jeho poslanie. „Čo sa teraz deje s týmito vlkami, ktorí sa menia na baránkov, ty urobíš s mojimi deťmi. Ja ti budem učiteľkou. Príde čas a všetko pochopíš,“ povedala mu vo sne vznešená pani.

Už od chlapčenských rokov si Janko začal získavať kamarátov hrami a kúzľami, ktorým predchádzal tvrdý tréning. Každé jeho vystúpenie sprevádzala modlitba. Musel sa popasovať s mnohými ťažkosťami, dokonca opustil aj vlastný dom kvôli nezhodám s najstarším bratom, ktorý nástojil, aby Janko iba pracoval na poli.

Za kňaza bol vysvätený v júni v roku 1841. Popri ďalšom štúdiu v cirkevnom konvikte začal don Bosco okolo seba zbierať prvých chlapcov. Organizoval nedeľné oratórium, ktoré sa spočiatku presúvalo z miesta na miesto, až nakoniec zakotvilo na Valdoccu. Jeho mama Margita, hoci už babička, prijala pozvanie svojho syna do Turína a stala sa mamou stovkám opustených chlapcov. Vo svojom dome začali prichyľovať chlapcov bez prístrešia, ktorých počet rýchlo rástol. Don Bosco ich učil práci a láske k Pánovi, spieval, hral a modlil sa s nimi.

Z prvých chlapcov sa stali prví spolupracovníci. Don Boscova výchovná metóda, známa ako preventívny systém, prinášala svoje ovocie. „Bud'te s chlapcami. Rozumom, vierou a láskavosťou predídete hriechu. Stanete sa svätými a vychovávateľmi svätých. Naši chlapci budú cítiť, že sú milovaní.“ Don Boscova Spoločnosť sv. Františka Saleského si za cieľ určila usilovať sa o spásu mládeže, podľa don Boscovho hesla: „Daj mi duše a ostatné si vezmi.“

Don Bosco zomrel ako 72-ročný dňa 31. januára 1888. Celý svoj život venoval tomu, aby konkrétnym výchovným úsilím pomohol „deťom ulice“ stať sa čestnými občanmi a dobrými kresťanmi.

SALEZIÁNI DONA BOSCA

Dejiny saleziánov začínajú v polovici devätnásteho storočia, v dobe osvietenstva a modernizmu. V mene oslobodenia človeka sa šírila vzbura proti Katolíckej cirkvi a jej inštitúciám. V Taliansku sa rušili kláštory a semináre, biskupi žili vo vyhnanstve a okolnosti nepriali vzniku žiadnej novej rehole. Don Bosco potreboval vytvoriť združenie kňazov i laikov, ktorí by pokračovali v jeho apoštolskej a sociálnej práci pre dobro mladých v reholi, ktorá by spĺňala požiadavky cirkevného práva i svetskej moci.

Trvalo takmer dvadsať rokov, kým sa zrodili Stanovy tejto spoločnosti a kým Svätá stolica v roku 1874 potvrdila novú spoločnosť ako reholu pápežského práva, teda vyňatú spod právomoci miestnych ordinárov.

Za patróna spoločnosti zvolil don Bosco sv. Františka Saleského, známeho jeho láskavosťou, vynachádzavosťou a neúnavnou prácou pre spásu duší. Spoločnosť svätého Františka Saleského má byť modernou kongregáciou „mužov s vyhrnutými rukávami“ bez špeciálneho rúcha a prílišnej cirkevnej terminológie. Prvými a hlavnými adresátmi ich poslania sú chudobní, opustení a ohrození mladí, ktorým majú byť svedkami dobroty a láskavosti Boha Otca.

V súčasnosti pracuje po celom svete viac ako šesťnásťtisíc saleziánov rehoľníkov. Ústredie Saleziánov dona Bosca je v Ríme. Najvyšším predstaveným je rímsky pápež. Generálnym predstaveným je od roku 2002 deviaty nástupca dona Bosca – don Pascual Chávez Villanueva. Vo svojom aktuálnom „hesle 2013“ vyzýva saleziánov, aby „prostredníctvom pedagogiky dobroty ponúkali mladým, ako don Bosco vychovávateľ, Evanjelium radosť.“

Na Slovensku pôsobia saleziáni od roku 1924, v súčasnosti majú 22 domov. Ústredie sídli v Bratislave na Miletičovej ulici. S osobitným dôrazom sa venujú tiež výchove rómskych detí a mládeže.

SAVIO o.z.

SAVIO je slovenské občianske združenie založené v roku 2005 s cieľom podpory rozvojových projektov saleziánskych misijných staníc. Podporuje aktívnu a dlhodobú prítomnosť Saleziánov dona Bosca a misijných dobrovoľníkov uprostred detí a mladých v núdzi.

Misijné poslanie dona Bosca voči deťom a mladým žijúcim v núdzi, sa snaží naplňať v dvoch rovinách:

- pozdvíhať životy detí a mladých žijúcich v biede, a zároveň poskytovať ľuďom priestor na vyjadrenie solidarity a angažovanosť cez:
 - rozvojové projekty - prinášame deťom a mladým v núdzi dobrú výchovu a kvalitné vzdelanie podporou saleziánskeho misijného diela
 - dobrovoľníctvo - rozvíjame dobrovoľníctvo pre rozvojové krajiny a pre letné tábory určené chudobným deťom
- budovať a rozvíjať spoluzodpovednosť ľudí na Slovensku za osudy ľudí žijúcich v biede, zvyšovať citlivosť na potreby druhých, podporovať zodpovedný prístup k životu aj priamo vo svojej najbližšej komunite.

TEHLIČKA PRE MISIE

Tehlička je pravidelné celoslovenské podujatie prebiehajúce v období pred Veľkou nocou, ktoré organizuje SAVIO od roku 2006. Je určené predovšetkým pre žiakov materských, základných a stredných škôl, centrá voľného času, univerzitné pastoračné centrá, detské a mládežnícke „stretká“, spoločenstvá, farnosti a pod.

Cieľom projektu je informovať a vzdelávať o živote v chudobnejších krajinách a oblastiach sveta, formovať a viesť k spolupatričnosti a k spoluzodpovednosti za svet, v ktorom žijeme. Tehlička má tiež štatút verejnej zbierky, ktorej výnos slúži na podporu rozvojových projektov.

